

J. R.

Przepisy nowego węgierskiego kodeksu karnego o przestępstwach przeciwko gospodarce narodowej : [recenzja artykułu L. Molnára opublikowanego w "Revue de droit hongrois", 1962, nr 1].

Palestra 6/11(59), 75-77

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Przepisy nowego węgierskiego kodeksu karnego o przestępstwach przeciwko gospodarce narodowej

omawia na łamach „Revue de droit hongrois” (nr 1 z 1962 r.) L. Molnár. Nowy węgierski k.k., uchwalony przez Zgromadzenie Narodowe WRL w grudniu 1961 r., wszedł w życie z dniem 1 lipca br. Rozdział XIII kodeksu zawiera przepisy dotyczące przestępstw przeciwko gospodarce narodowej. Dzieli się on na 4 tytuły, z których pierwszy traktuje o przestępstwach wymierzonych przeciwko systemowi (porządkowi) gospodarczemu, drugi o fałszowaniu pieniędzy i znaczków pocztowych, trzeci o przestępstwach finansowych, a ostatni, czwarty — zawiera postanowienia różne.

Przestępstwa, których dyspozycje objęte są I tytułem, mogą być podzielone na 3 grupy:

- 1) przestępstwa bezpośrednio skierowane przeciwko jednostkom (instytucjom) gospodarki socjalistycznej, a to wskutek pogwałcenia reguł rządzących gospodarką socjalistyczną (np. niewykonanie obowiązku odnoszącego się do gospodarki, marnotrawstwo, wprowadzenie w błąd organu gospodarki socjalistycznej, przestępstwa popełnione wskutek naruszenia dyscypliny finansowej itd.);
- 2) przestępstwa w postaci naruszenia jakości artykułów przemysłowych lub produktów rolnych (wprowadzenie do sprzedaży przedmiotu przemysłowego złej jakości, fałszywe poświadczenie jakości itd.);
- 3) czyny spekulacyjne, przed którymi gospodarka narodowa powinna być chroniona.

Autor podkreśla, że w omawianym XIII rozdziale znajdujemy stosunkowo dużo przepisów ramowych, które powinny być uzupełnione odpowiednimi postanowieniami administracyjnymi. Jest to spowodowane szybkimi zmianami oraz ewolucją stosunków chronionych przepisami tej części kodeksu.

Tak np. pierwsze z przestępstw wymierzonych przeciwko gospodarce ludowej a polegające na niewykonaniu włożonego w tym zakresie obowiązku (art. 224) zdefiniowane jest w sposób następujący:

„Osoba, która przez niewykonanie wynikającego z ustawy lub zarządzenia opartego na tekście ustawy obowiązku, dotyczącego produkcji, wykorzystania, wprowadzenia do sprzedaży, zadeklarowania, przekazania, składowania, zarządzania produktem przemysłowym lub rolnym, spowodowała znaczną szkodę gospodarczą, będzie ukarana pozbawieniem wolności do 3 lat.”

Dyspozycja powyższego przepisu stanowi typowy wypadek postanowienia ramowego, które powinno być wypełnione odpowiednimi regułami administracyjnymi. Kodeks wychodzi przy tym z założenia, że niewykonanie takiego obowiązku podlega sankcji karnej tylko w razie spowodowania znacznej szkody w gospodarce narodowej (w wypadku powstania wielkiej szkody jest to przestępstwem kwalifikowane,

podlegające karze do 8 lat więzienia); wypadki mniejszej wagi mogą stanowić jedynie wykroczenie lub naruszenie dyscyplinarnej natury.

Zdefiniowanie w art. 225 kodeksu marnotrawstwo w zarządzaniu gospodarką narodową jest przestępstwem do tej pory nie znanym ustawodawstwu węgierskiemu. Celem tego przepisu jest ochrona gospodarki planowej przed karalnymi naruszeniami zarządzeń, a w szczególności przed nieuzasadnionymi wydatkami. Przystępstwo to popełnia pracownik organu państwowego, który mając prawo wydawania decyzji, narusza regularnie lub w sposób szczególnie niebezpieczny reguły racjonalnej gospodarki, rozwijając taką działalność gospodarczą, która pociąga za sobą zbyt wielkie wydatki w pieniądzu, materiałach, energii lub pracy ludzkiej; sankcją karną przewidzianą za popełnienie tego przestępstwa jest pozbawienie wolności do 3 lat.

Artykuł 226 k.k. przewiduje ukaranie osoby, która przez wskazanie nieprawdziwych danych, zatajenie prawdziwych danych lub w jakikolwiek inny sposób wprowadza w błąd właściwy organ gospodarki narodowej w celu uzyskania zezwolenia na dokonanie inwestycji lub osiągnięcia kredytu, zatwierdzenia kredytów w planie gospodarczym lub w celu podziału środków produkcji, ustalenia ceny bądź uzyskania zezwolenia na dewizy.

Z kolei, w następnym artykule kodeksu przewiduje się ukaranie osoby, która dostarczając nieprawdziwych informacji, ukrywa prawdziwe dane lub w inny sposób wprowadza w błąd organ upoważniony do wykonywania kontroli gospodarczej lub do żądania dokumentacji gospodarczej. Odpowiadają zarówno ci, którzy odmawiają dostarczenia odpowiedniej dokumentacji lub sporządzenia obowiązującego raportu, jak i ci, którzy stale nie czynią zadość obowiązkowi sporządzania właściwej rachunkowości lub wpisują tam dane nie odpowiadające prawdzie albo w inny sposób pragną uchylić się spod kontroli.

Artykuł 228 k.k. przewiduje karę w stosunku do tego, kto bez zezwolenia przewidzianego przez ustawę przesyła za granicę wynalazek lub wszelką inną użyteczną rzecz techniczną albo powoduje, że stają się one znane za granicą.

Artykuły 230—232 k.k. zawierają postanowienia, których celem jest ochrona konsumentów przed wprowadzeniem do sprzedaży produktów przemysłowych złej jakości. Produktem złej jakości — według przepisów kodeksu — jest produkt nie odpowiadający wymaganiu minimum ustalonym w normie lub w innym zatwierdzonym przepisie technicznym a dotyczącym jakości takiego produktu, a w braku takiego przepisu — gdy produkt nie może być używany stosownie do swego przeznaczenia (w zakresie ścisłym).

Postanowienia dotyczące kórupcji zostały w nowym k.k. gruntownie zmienione. Stosownie do art. 235 podlega karze do 3 lat pozbawienia wolności, kto domaga się, żąda lub przyjmuje nienależną korzyść w zamian za niewykonanie obowiązku wynikającego ze stanowiska, jakie zajmuje on w przedsiębiorstwie państwowym lub spółdzielczym. W ten sposób kodeks karny położył kres praktyce sądowej stosującej do pracowników zatrudnionych w organach gospodarczych przepisy przewidujące surowsze kary wobec funkcjonariuszy państwowych i innych osób urzędowych.

Przestępstwo spekulacji polega według art. 236 k.k. na prowadzeniu działalności handlowej lub przemysłowej bez wymaganego zezwolenia bądź też na oddaniu się pośrednictwu handlowemu nie uzasadnionemu gospodarczo lub posługiwaniu się w inny sposób towarami w celach spekulacyjnych (kara do 3 lat więzienia).

Artykuł 238 k.k. wymierzony jest przeciw praktyce niedozwolonych cen, przy czym definiuje to pojęcie w 2 odmiennych formach: jako niedozwolone podwyższenie ceny oraz jako ceny lichwiarskie. Sprawcą niedozwolonego podwyższenia ceny jest ten, kto żąda, ustanawia lub akceptuje dla danego towaru cenę wyższą od ustalonej przez odpowiednie władze. Przedmiotem ceny lichwiarskiej może być także towar, którego cena nie została określona przez władze; w tym wypadku przestępstwa dokonuje ten, kto żąda, ustanawia lub akceptuje cenę przynoszącą zysk przewyższający normalną korzyść.

Przestępstwo określone w art. 239 (zatytułowanym „szkody wyrządzone kupującym”) również nie było znane poprzedniemu ustawodawstwu. Popełnia je ten, kto w handlu detalicznym, oszukując na wadze, płaconej sumie pieniędzy lub jakości towaru, wyrządza szkodę kupującemu.

Artykuł 247 o przestępstwach popełnionych wskutek pogwałcenia postanowień dewizowych jest dyspozycją o charakterze ramowym. Przewiduje on sankcje karne za niewykonanie zobowiązań i nieprzestrzeganie zakazów wynikających z dyspozycji ustawowych o dewizach oraz regulujących posiadanie metali szlachetnych i przedmiotów z nich zrobionych i obrót tymi metalami i przedmiotami. Kodeks przewiduje również karę pieniężną w razie popełnienia tego rodzaju czynu przestępnego z winy nieumyślnej, gdy chodzi o walory znacznej wartości.

Polepszyć nadzór nad przestrzeganiem praworządności w więzieniach

Pod takim tytułem opublikował swoje rozważania na łamach organu radzieckiej prokuratury, „Socjalistycznej Zakonnosti” (nr 9 z 1962 r.), prokurator wydziału prokuratury ZSRR A. Safronow. Skuteczność walki z przestępczością, w szczególności z recydywą — mówi autor — w wielu wypadkach zależy od prawidłowej pracy zakładów pracy poprawczej. Stąd ważne i odpowiedzialne zadania stoją przed prokuratorami sprawującymi nadzór nad przestrzeganiem praworządności w tych zakładach.

Nadzór prokuratorski nad przestrzeganiem praworządności w miejscach pozbawienia wolności w ostatnim czasie aktywizuje się. Prokuratorzy zaczęli częściej odwiedzać kolonie pracy i więzienia. Wszystko to sprzyjało naprawieniu i unikaniu faktów naruszeń ustawodawstwa o poprawie i reedukacji, przyczyniając się zarazem do dalszego umocnienia praworządności w zakładach, w których skazani odbywają kary pozbawienia wolności.

Jednakże — podkreśla autor — istnieją w dalszym ciągu niedociągnięcia, przede wszystkim w organizacji tego nadzoru. Bezpośrednie, operatywne kierownictwo za pośrednictwem prokuratorów często zastępuje „twórczość papierową i udzielanie ogólnych wskazówek, a praktyczna pomoc przy likwidowaniu naruszeń prawa przy wyjazdach na miejsce często ogranicza się do zebrania zbędnych danych statystycznych oraz niepotrzebnego tracenia czasu na sporządzanie wielkich akt, sprawozdań i innych dokumentów. Generalny Prokurator ZSRR wymaga, aby prowadzić kontrolę miejsc pozbawienia wolności systematycznie i wszechstronnie. Niektórzy prokuratorzy, aczkolwiek systematycznie sprawują kontrolę nad przestrzeganiem praworządności w tych zakładach, nie zawsze zwracają uwagę na niezbędny rezultat ich działalności zmierzającej do poprawy (skazanych) przez pracę.